

Berättelse över några i Vörå och Esse, med understöd av Fiska Fornminnesföreningen, under juni 1935 utförda undersökningar av forngravar.

ESSE.
=====

I denna socken utförde jag undersökningar av följande rösen.
Överesse by Söderbacka.

På en låg, skogbevuxen grusås, Söderbacka, c:a 125 m SV från Linjärvi träsk och 50 à 60 m norr om den s.k. Röstas djuton (en nyodling) låg på Lillkung nummer 9, Anna Ljungs hm, ett röse, 7 x 7 m och 0,9 m högt. I mitten fanns en stor av skattsökare grävd grop, vars botten sträckte sig betydligt djupare än själva rösbotten. Från denna grop hade uppkastats stenar, vilka omslöt densamma likt en låg ringmur. På denna funnos på två ställen små jordhögar, vilka tydligen uppkommit av ur graven uppskyfflad bottenjord. Vid senare utförd sällning av denna jord anträffades dock ingenting, inte ens brända ben.

Röset hade blivit uppbyggt av huvudstora och mindre stenar; dock voro stenarna i södra och östra kanten tämligen stora. Vid grävningen, som börjades vid norra kanten, visade sig stenarna ha blivit lagda i 3 - 4 lager. Mellan dem, liksom på rösbotten, fanns rikligt med klappersten. Några bottenstenar voro av rätt anseelig storlek.

Hela rösbotten saknade kulturjord med undantag av ett helt litet område i sydöstra hörnet, där några kolstycken och mörkare jord, som innehöll några få brända benskrivor, anträffades. Då inga skörbrända stenar observerades, hade likbålet tydligen befunnit sig på annan plats.

Inga fynd av föremål gjordes i graven.

Bilagor: karta och fotografi.

En m ONO från det undersökta röset ligger ett annat avlångt, lågt röse, 6 x 4,5 m, nästan alldeles oskadat - blott på ett ställe hade några stenar blivit upplyftade. Det var fullständigt övervuxet av ett tjockt täcke av mossa och bärris, men sedan detta och ett par små träd avlägsnats, framträdde det tydligt avgränsat från omgivningen.

Bägge dessa rösen finnas inte upptagna i Sandelins beskrivning.

Ytteresse by, Högbacka.

På en ovanligt stenig, skogbevuxen ås, vid namn Högbacka, undersökte jag på bonden Johan Fors' mark ett av de i Sandelins förteckning under n:o 23 upptagna 7 rösen, närmare bestämt det andra i ordningen, räknat nedifrån på den plan, som avbildas s. 58 i S:s arbete. Det visade sig vara ett lågt, nästan runt (7,4 x 7,2 m) röse, mycket förstört till hela sin inre del, därifrån stenarna uppkastats runt kanterna. Efter bortplockandet av dessa, framträdde de delvis mycket stora kantstenarna, av vilka ett par ögonskenligen voro "jordfasta". Även bottenjorden i centrum av graven hade blivit genomgrävd, och när mosstället över denna del avlägsnades, syntes här och där brändabenskrävor.

Vid nordöstra delen av röset, där grävningen börjades, voro stenarna lagda i tre lager med stora bottenstenar, insänkta i naturjorden. En av dem var i betydlig grad skörbränd; likaså anträffades inne i graven här och där stenar, som tydligen varit i beröring med eld. Strax innanför kanten hittades brända ben i mindre mängd jämte kolstycken; även sot observerades. Kulturlagret var dock mycket tunt, endast 3 - 4 cm. I de södra, sydvästra och sydöstra delarna kunde däremot ingen kulturjord skönjas. Huru djupt denna sträckt sig i den inre delen av graven, var svårt att avgöra, då jorden här blivit mycket omrörd; på ett par ställen kunde dock ett lager av 8 - 12 cm uppmätas. Brända ben anträffades här rätt rikligt.

F y n d:

- 10105:2. 1) litet knivblad,
10105:5. 2) pilspets med avbruten tånge,
10105:3. 3) pilspets med hullingar,
10105:4. 4) fingerring av brons med överskjutande ändar.

Utom brända ben, obrända djurben och järnfragment hittades även ett stenklot (kartans :S:), mätande i diametrar 26 och 9 cm. Det övertogs av hembygdsmuseet å orten.

Bilagor: karta och fotografi.

Ytteresse by, Lillmossbacka.

På norra sidan av en skogbevuxen ås, Lillmossbacka, gränsande till odlingar och belägen på Johan Wests hemman, Påvals n:o 1, undersökte jag ett lågt, runt röse, 8 x 8 m, lagt omkring en större "jordfast" sten, som till 1,4 m höjde sig över rösets yta. Detta är det samma som den ena i Sandelins förteckning under n:o 1 upptagna två gravarna. Avståndet till närmaste gård, Petter Lindfors' på Gers hemmansnummer, utgör fågelvägen i NNO-lig riktning c:a 3 km.

Röset var mycket förstört på norra sidan om centralstenen, där skattsökare grävt en djup grop ända ned i bottenjorden. Här och var syntes brända ben ligga i den uppkastade jorden. Vandaliseringen måste delvis ha skett för inte länge sedan, emedan intet mosstäcke skylde gröpen.

Röset hade blivit uppbyggt av medelstora stenar; de största, som syntes på ytan, voro av högst en mansbördas storlek. Där emot voro kantstenarna i rösets södra och sydvästra del av ett betydande omfång. Från en av dem hade tydligen genom inverkan av eld lossnat flere stora, tunna skivor. Stenarna lågo i 3-4 lager, och bottenstenarna voro överhuvud ganska stora.

Vid grävningen, som börjades vid sydvästra gränsen av röset, anträffades innanför den skörbrända kantstenen med kol och sot inmängd jord till ett djup av 35 cm och begränsad till ett helt litet område. Ur denna jord sällades fram några få brända benskärvor. Ett tunt 15 cms lager mörk kulturjord, som dock

inte innehöll brända ben, låg även ovanpå en stor slät, under rösytan befintlig, "jordfast" stenhäll i sydvästra kanten av röset. För övrigt innehöll hela södra halvan av graven inga spår av kulturjord, inte ens på södra sidan av centralstenen. Bottenstenarna lågo insänkta i lerblandat backgrus.

På grund av infallande regnväder blev endast den södra hälften av röset undersökt. Gränsen utmärktes genom nedslagna pålar och är även utsatt på bilagda karta med en streckad och punkterad linje. Ur skattsökargropen norr om centralstenen togos före avfärden några provsåll, vilka gävo såsom resultat brända ben och ett antal järnfragment, av vilka en del torde ha hört till en spjutspets. I detta fall synes gravgodset mot vanligheten, beträffande rösen med centralsten, ha blivit nedlagt på norra sidan av denna.

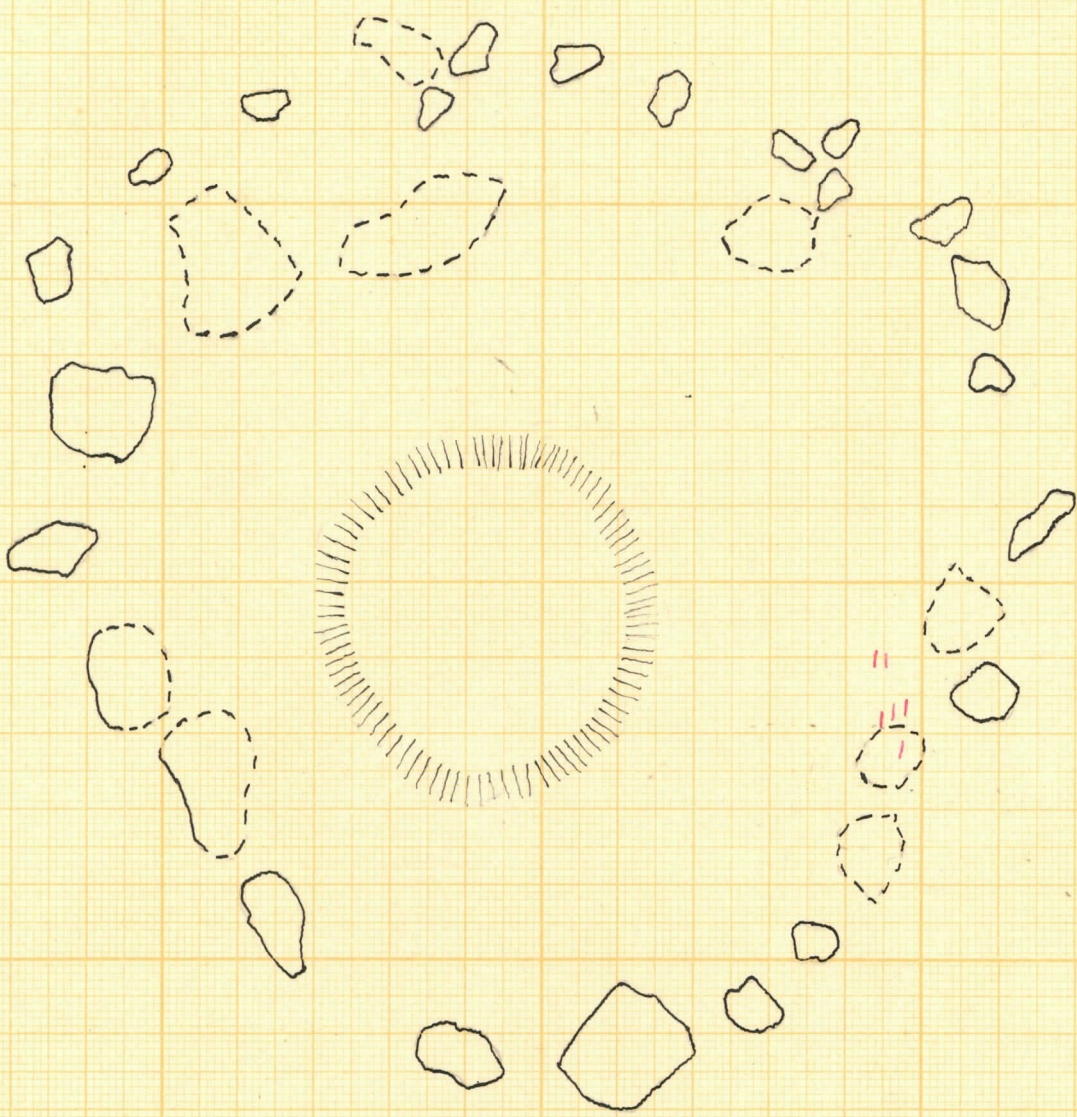
Bilagor: karta och fotografi.

Även det andra på västra sidan av Lillmossbacka av Sandelin under n:o 1 förtecknade röset, vilket ligger c:a 50 m SSV från det undersökta, besiktigades. Det var fullständigt förstört. Stenarna hade avlägsnats från, som det syntes, hela rösbotten, och det underliggande jordlagret genomgrävts, så att backalven överallt trädde i dagen.

Vörå i juli 1935.

Jacob Tegengren.

ESSE
Överesse by
Södenbacka
Lillkunghm. n:o 9
Anna Ljung

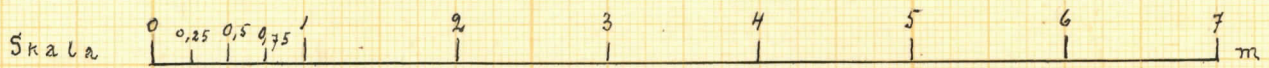
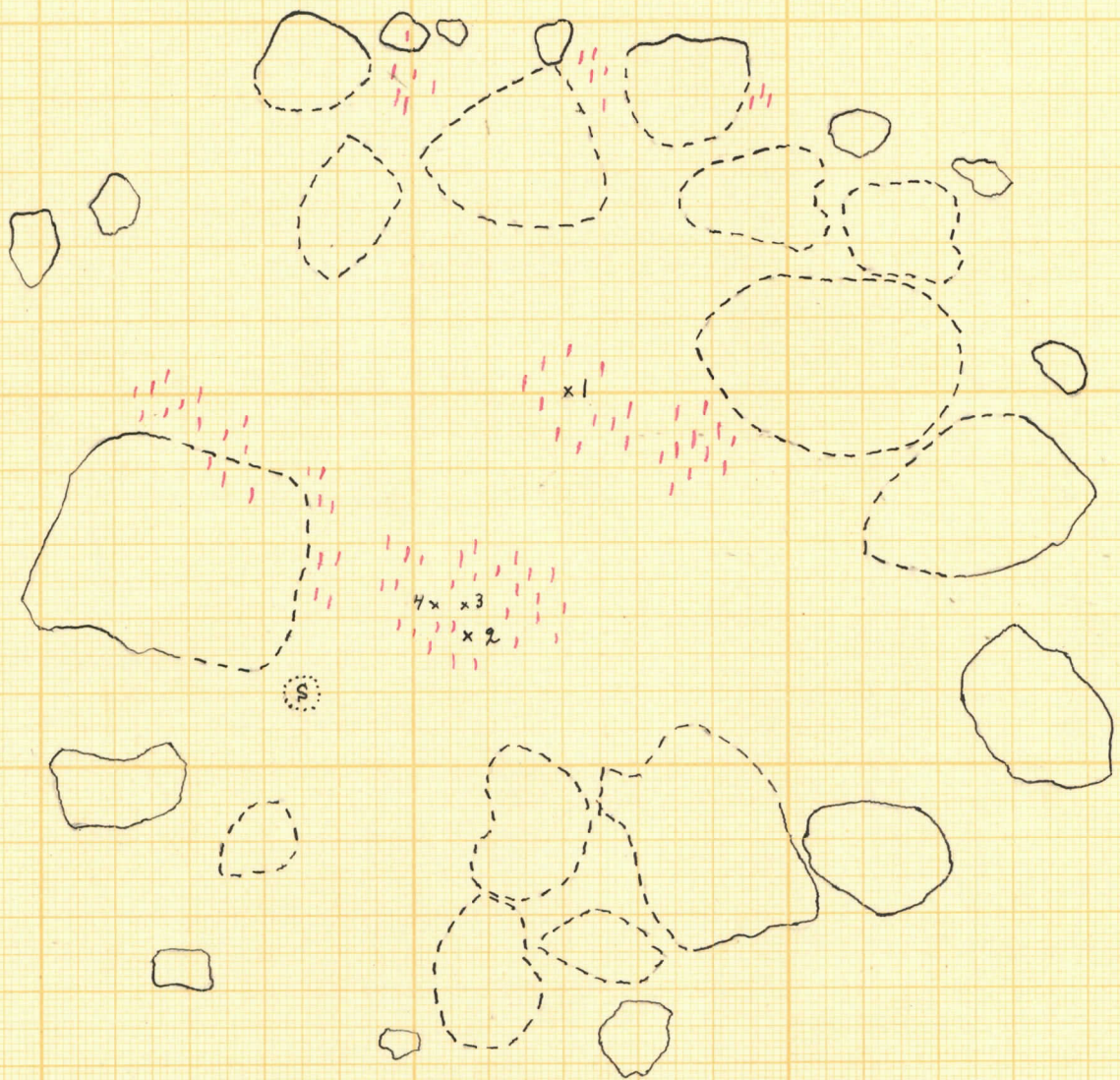
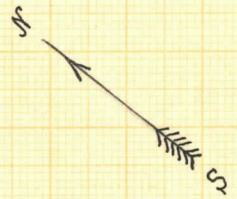

Jacob Tegen gren
1935

0 5 10 15 20

ESSE

Ytteresse by
Högbacka
Johan Fors' hm.
Rösen: 2

Jacob Tegengren
1935

40

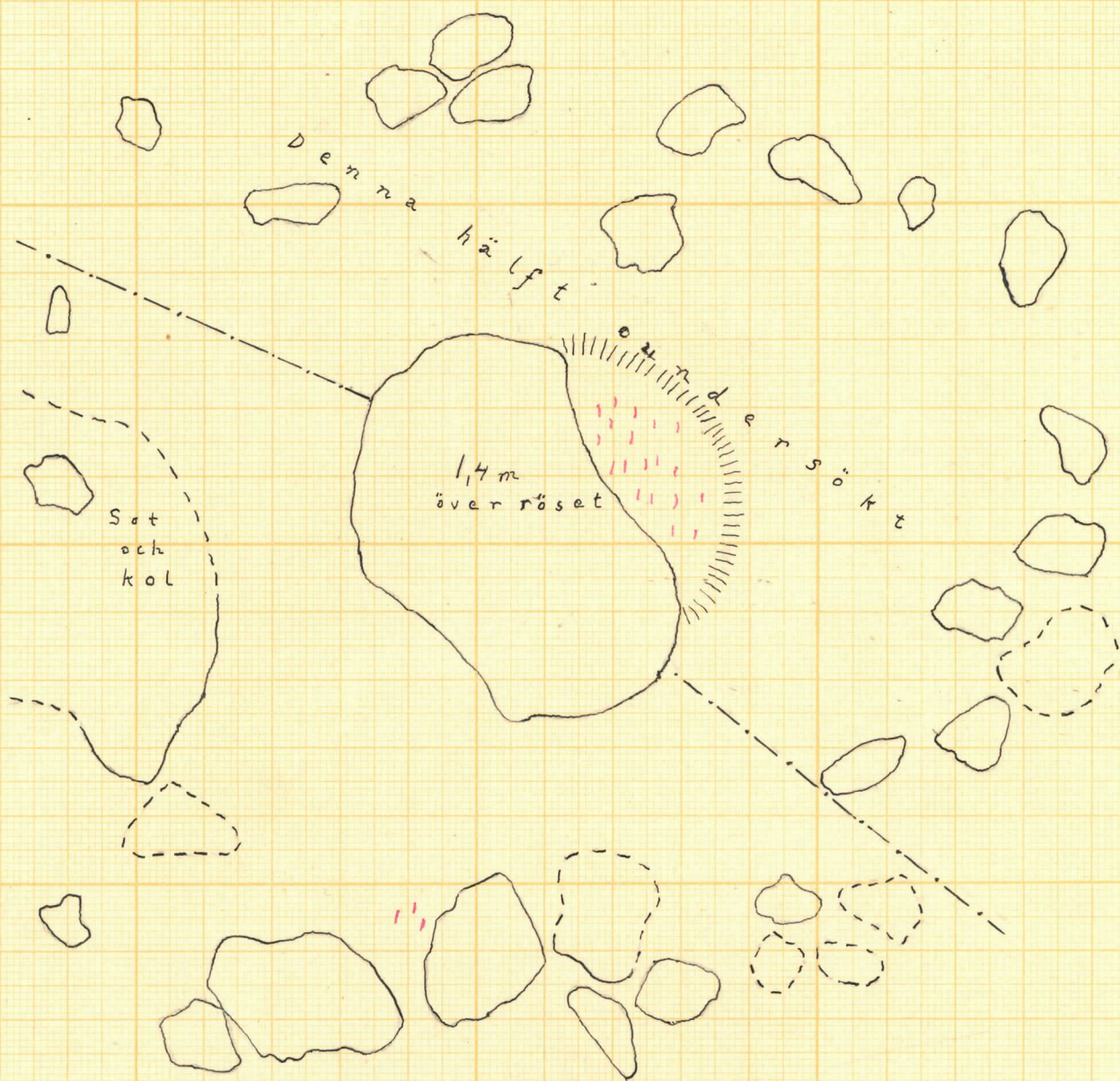
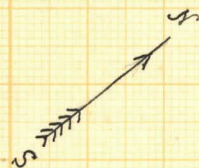
40

35

30

25

ESSE
Ytteresse by
Lillmossbacka
Påvals hm n:o 1
Johan West

Jacob Tegenren
1935

Esse.

Graven n:o 1 Löderbacka
Liekung hemman.

Graven n:o 1 Löderbacka Lie-
kung hemman.

Esse, Högbacka.

Graven n:o 2 vid Fors.

Graven n:o 2 vid Fors.

Esse.

Graven på Pāvals hemman.
Lilmosbacka, Ytteresse.